

Bursa ihracatta ve sektör çeşitlendirmesinde çabalarını sıklaştırmalıdır

Prof.Dr.Kerem ALKİN

2008'in sonbahar sonu gibi hızlanan, en ağır etkilerini 2009 baharında hissettiren ve içinde bulunduğumuz günlerde etkisini kaybedip kaybetmediği henüz netlik kazanmamış olan küresel ekonomik kriz, ülkelerin ekonomi yönetimleri ve şirketler açısından unutulmaması gereken sonuç ve dersleri de öne çıkarmıştır. Türkiye ekonomisinin lokomotif şehirleri de, yaşanan gelişmelerden kendi gelecekleri için önemli ipuçları kazandılar, önemli dersler çıkarmışlardır. Başta Bursa olmak üzere, üretimin kalbi konumundaki şehirlerimiz, ürün ve sektör çeşitlendirmesi, ihracat pazar çeşitlendirmesi alanlarında önemli sonuçlar elde ettiler. Bursa'nın 2007 yılında 150 olan ihracat yapılan ülke sayısını 2009 yılında 158'e çıkarmış olması, ihracat Pazar çeşitlendirmesi için verilen mücadeleyi ortaya koymaktadır.

Ülkeler ve özellikle gelişmekte olan ekonomiler, 2008 Küresel Krizi'nden, şu dersleri çıkarmışlardır:

- 1) Önümüzdeki yıllarda dünyanın önde gelen ekonomilerine yüksek oranda ihracat yapma beklentileri gözden geçirilmeli. ABD Yönetimi, önümüzdeki 5 yıllık dönemde, dünya ekonomisinden daha sınırlı miktarda ithalat yapmayı ve cari işlemler açığının büyümemesi için çaba sarf edeceğini belirtiyor. 'Artık dünya ekonomisi ABD'ye güvenmesin' mesajı öne çıkarılmaktadır.
- 2) Aynı tablo, Avrupa Birliği (AB) coğrafyası için de geçerlidir. AB cephesinde, Almanya'nın önderliğinde, gerekirse ekonomik büyümeyi de göz ardı ederek, ya da ekonomik büyümeden fedakarlık edilerek, mali disiplinin tesisine ve fiyat istikrarına öncelik verileceği belirtilmektedir. Bu mesajlar, AB ülkelerinin de dünya ekonomisinden eskisine oranla daha düşük miktarda ithalat yapacakları anlamına gelmektedir.
- 3) Bu nedenle, BRIC-T ülkeleri (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Türkiye) bir yandan kendi vatandaşlarının yaşam standartlarını daha hızlı yükselterek, yurtiçi tasarrufları ve iç tüketimi arttırmayı hedeflemektedir. Bir yandan da, kendi coğrafyalarında 1. ve 2. kuşak komşu ülkelerle ekonomi ve ticaret diplomasisini genişleterek, bugün Türkiye'nin izlemekte olduğu 'komşularla sıfır politika' stratejisi ile, ihracat pazar çeşitlendirmesiyle, bölgesel sinerjiyi güçlendirmeye ağırlık vermişlerdir. Asya ekonomilerinin kendi aralarındaki ticareti, toplam dış ticaretleri içinde yüzde 33'e yükseltmiş olmaları ve 2006-2008 döneminde, aralarındaki ikili anlaşmaların sayısını iki katına çıkarmış olmaları, söz konusu ekonomilerin küresel krizin etkilerini kısa sürede atlattıklarında önemli katkı sağlamıştır.

Bu nedenle, gelişmekte olan ülkelerin ekonomi yönetimleri ve bu ülkelerin ticaret ile ihracatta lokomotif şehirleri, ürün ve pazar çeşitlendirmesi konularında çabalarını hızlandırmaktadır. Bursa, bu noktada, hizmet sektörü alanındaki yatırımlarını da hızlandırarak, otomotiv, tekstil, beyaz eşya ve mobilya sektörlerindeki yatırımların ve üretimin yanı sıra, başka sektörlerde ve özellikle hizmet sektöründeki becerisini güçlendirmelidir. Uluslararası düzeyde bir eğlence parkının faaliyete geçmesi, İstanbul'un yanı sıra, İzmir ve Ankara ile ulaşımın artırılması, Bursa'nın hava yolu ile yurtiçi ve yurtdışı uçuşlarla kolayca ulaşılan bir şehir olma özelliği kazanması, yakın

illerle demir yolu ağının güçlendirilmesi, turizm başta olmak üzere, farklı hizmet sektörü alanlarında hangi fırsatların mümkün olduğunun araştırılması gerekmektedir.

Bursa, bir yandan da, otomotiv gibi yakın gelecekte, dünya ekonomisinde konumunu güçlendirerek koruyacak bir sektörün merkezi olma özelliğini de kaybetmemeli ve otomotiv sektörü alanında dünyada üretim açısından en vazgeçilemez ilk 10 merkez arasında yer almayı da başarmalıdır. Bu nedenle, yeni teknolojiye sahip otomobillerin, elektrikle çalışan yeni modellerin üretiminde de Bursa'daki üretim tesisleri iddialı olmak zorundadır. Ekonomi yönetiminin Bursa'nın dünyanın önde gelen otomotiv üretim merkezlerinden birisi olması yönündeki diplomatik ve ekonomik çabalarının ara vermeden devam etmesi gerekmektedir.

Gerek 2008, gerekse de 2009 yıllarında Bursa'nın en önemli 3 sanayi kuruluşunun, Oyak Renault Otomobil Fabrikaları, Tofaş Türk Otomobil Fabrikası ve Bosch Sanayi ve Ticaret olarak, otomotiv ve beyaz eşya sektöründeki kuruluşlar olması şaşırtıcı olmamalıdır. Keza, 2008'de 6. sıradayken, 2009 yılında 5. sıraya yükselen Süttaş Süt Ürünleri de, Bursa'nın tarımsal üretim, işlenmemiş ve işlenmiş gıda sektörlerinde doğru ve efektif yatırımlar yapması halinde, bu sektörde de önemli yatırım şehri olabileceğini göstermektedir. Borçelik'in demir-çelik alanının dünya ticaretindeki yeri dikkate alındığında, iki yıl üst üste 4. sıradaki konumunu koruması, enerji sektörü alanında faaliyet gösteren iki şirket olarak, Zorlu Enerji'nin 8. sıradan 6. sıraya yükselmesi ve BİS Enerji'nin ise 7. sıradaki konumunu koruması, fosil yakıtlara dayalı enerji ve yenilenebilir enerji imkanları açısından önemli fırsatlara sahip olan Bursa'nın, enerji alanında da önemli yatırımlara ev sahipliği yapabilecek bir ilimiz olduğunu hatırlatmaktadır.

Bursa, 2006 yılında 7,8 milyar dolar düzeyindeki ihracat hacmini, 2007 yılında 9,8 ve 2008 yılında da 11,6 milyar dolara taşıdıktan sonra, küresel krizin dünya ticareti üzerindeki daraltıcı etkilerine bağlı olarak, 2009 yılında ancak 9,3 milyar dolar ihracat yapabirmiştir. Bu veri, 2007 yılı ihracatının da bir miktar altında kaldığını göstermektedir. 2009 yılı verileri itibariyle, ülkelere illerden yapılan ihracat verileri açısından, Bursa, İtalya ve Fransa'ya yapılan ihracatın hacimsel büyüklüğü itibariyle, İstanbul'dan çeşitli ülkelere yapılan ilk 6 ihracat sonrasında, 7. ve 8. sırada yer almaktadır. Fransa'ya yapılan ihracat 2,3 milyar dolar, İtalya'ya yapılan ihracat ise 1,3 milyar dolar düzeyindedir.

Bursa'nın en önemli 250 kuruluşu içerisinde, ilk 5 kuruluşun 2009 ihracatı ise 6 milyar dolar düzeyindedir. Yani, ilk 5 kuruluş, toplam ihracatın yüzde 63'ü geçen kısmını, ilk 2 kuruluş ise yüzde 32'sini gerçekleştirmektedir. Bu nedenle, Bursa'nın en önemli 250 kuruluşunun ihracat becerisinin artırılması gerektiği de görülmektedir. İlk 250 firmanın yüzde 33'ünün hiç ihracat yapmıyor oluşu dikkatle ele alınması gereken bir husustur. Bursa'nın en önemli 250 kuruluşunun en az yarısının önümüzdeki birkaç yıl içerisinde ihracat yapabilen firmalara dönüşmesi, Bursa'nın ekonomik anlamda derinleşmesine de katkı sağlayacaktır.

Tüm bu avantaj ve fırsatlarına rağmen, Bursa 2009 yılında yüzde 14,7'lik işsizlik oranı ve yüzde 49,4 oranındaki işgücüne katılma oranı ile, küresel krizden istihdam boyutunda etkilendiğini göstermektedir. 2008 yılında ise, Bursa'da işsizlik oranı yüzde 10,8, işgücüne katılım oranı ise yüzde 50,2 idi. İstihdam verileri, Bursa'nın önümüzdeki yıllar için sektör çeşitlendirmesi ve hizmet sektöründe daha fazla atılım

yaparak, imalat sanayinde ortaya çıkacak istihdam sıkışmalarına alternatif iş olanakları oluşturması gerektiğine işaret etmektedir. Bursa'nın hizmet sektörü alanındaki yatırımlarını çeşitlendirmesi, önümüzdeki dönemde gündeme gelebilecek olası yeni ekonomik krizler nedeniyle ortaya çıkabilecek istihdam sorunlarına alternatif çözüm oluşturabilir.